

A SOROZAT
SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA

ALEXA KÁROLY
FÁBRI ANNA
JANKOVICS JÓZSEF
KULCSÁR SZABÓ ERNŐ
KULIN FERENC
MADAS EDIT
SZILÁGYI MÁRTON
SZÖRÉNYI LÁSZLÓ
TÜSKÉS GÁBOR

MAGYARORSZÁGI
GONDOLKODÓK
18. SZÁZAD

BÖLCSESZETTUDOMÁNYOK
II.

KORTÁRS KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST

A SZÖVEGEKET VÁLOGATTA,
A KÖTETET SZERKESZTETTE ÉS AZ UTÓSZÓT ÍRTA

TÜSKÉS GÁBOR – LENGYEL RÉKA

A KÖTETET LEKTORÁLTA

BALOGH PIROSKA, GÁBOR CSILLA,
IMRE MIHÁLY, PENKE OLGA,
SZÖRÉNYI LÁSZLÓ

A KIADVÁNY AZ
ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS KUTATÁSI
ALAPPROGRAMOK (OTKA)
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT (PUB-F 114581)

OTKA

© KORTÁRS KÖNYVKIADÓ, 2015
© TÜSKÉS GÁBOR, 2015
© LENGYEL RÉKA, 2015
© FORDÍTÓK, JEGYZETÍRÓK, 2015

VALLÁS

TARTALOM

VALLÁS

Szentiványi Márton: Üdvös tanácskozás Magyarország visszavezetéséről a tartós és állandó béke állapotába (1704)	7
Ujfalusi Judit: Makula nélkül való tükör (1712)	18
II. Rákóczi Ferenc: Elmélkedések a Szentírásról soliloquiumok formájában (1721–1731)	24
Csuzy Zsigmond: Evangéliomi trombita (1724)	33
Diószegi Kis János: Hugo Grotiusnak a keresztyén vallás igazságáról írott könyvei (1732)	38
Maróthi György és mások: A keresztyének között ez idő szerint uralkodó romlottságnak kútfejeiről való elmélkedés (1745)	48
Molnár János: A megtérő református (1763)	58
Csapody Lajos: A krisztusi kegyelemről (1769)	66
Losontzi István: A szent históriának rövid summája (1771)	77
Bessenyei György: Prózai írások <i>Az embernek próbája</i> toldalékában (1772)	87
Bessenyei György: Tolerantia (1774–1778)	97
Horváth György: Természetnek és kegyelemnek oskolája (1775)	108
Sófalvi József: A természet munkáiból vétetett erkölcsi elmélkedések (1776)	119
Bessenyei György: Az Úr vacsorájának titka a kenyérben és csudája a Krisztus testében (1777 után)	132
Kónyi János: XIV. Kelemen pápának, ama nagy emlékezetű Ganganellinek levelei (1783)	140
Szaitz Leó: Igaz magyar (1785)	150
Szacsvay Sándor: Az Izé Purgatóriumhoz való utazása (1786)	154
Verseghy Ferenc: Fontos intés a keresztyénységhez a tízgarasos mise és a papi bérlés ellen (1786)	164
Nagyváthy János: Valláscserélés (1790)	173
Ismeretlen fordító: Könyörgés, melyet [...] a magyarországi püspököknek [...] nagy része [...] fog imádkozni (1790 után)	183
Alexovics Vazul: A könyvek szabados olvasásáról (1792)	193
Édes Gergely: Természet könyve (1793)	203
Segesvári István: Physico-theologia (1793)	212
Csokonai Vitéz Mihály: A természeti morál (1794)	225
Szent-Györgyi Gelérd: Józan elmélkedés a religióról (1795)	235
Bielek László: Arany gondolatok a mostani szabad gondolkodásnak módja ellen (1800)	240

NEVELÉS

Huszi István: Az égre kézen fogva vezető kalauz (1705)	253
László Pál: Nagy emlékezetű Petrarca Ferencnek a jó és gonosz szerencsének orvoslásáról írott két könyvecskéje (1720)	263
II. Rákóczi Ferenc: Gondolatok a keresztény ember polgári életének és udvariasságának alapelveiről (1722)	275
Szegedi Mihály: A magyar ifjúság neveléséről (1735)	288
Grassalkovich Antal: Beteges és unalmas gondolatai (1745–1748)	297
Faludi Ferenc: Bölcs és figyelmes udvari ember (1750)	307
Mikes Kelemen: Az ifjak kalauza a keresztyéni ájtatosságban (1751)	316
Bertalanffi Pál: Keresztyén bölcsesség (1754)	327
Miháltz István: Keresztyén Seneca (1761)	336
Székely László: A jó szerencsének és a szerencsétlenségnek orvosságairól (1762)	352
Illei János: Boethiusnak öt könyvei a Filozófiának, vagyis Bölcsességnek vizsgálatásáról (1766)	364
Kollarics Joakim: Keresztyén-világi intések (1766)	375
Bod Péter: Szent Hilárius (1768)	384
Dévay András: Nap után forgó virág (1770)	391
Szőnyi Benjamin: Gyermek fizikája (1774)	399
Báróczi Sándor: Erkölcsei mesék (1775)	409
Horvát József: Emberi okosság (1781)	418
Derzsi János–Tordai Sámuel: Kisdedek tudománnyal teljes tárháza (1781)	428
Ányos Pál: A világi gyönyörűségeknek haszontalansága (1782)	441
Benyák Bernát: Okos elmének mulatozásai (1783)	446
Dugonics András: A tudakosság első könyve (1784)	456
Verseghy Ferenc: Erkölcsei levelek (1786)	467
Péczei József: Yung éjszakái (1787)	476
Földi Ferenc: Erkölcsei könyvecskéje (1789)	484
Fejér György: A kisdedek vallásbeli oktatása (1790)	493
Takáts József: Értekezés a nevelésről. Festetics György számára készült feljegyzés (1790)	501
Tessedik Sámuel: Előterjesztés a szarvasi gazdasági iskola ügyében (1792)	517
Márton István: Keresztyén teológusi morál (1796)	525

TÁRSADALOM

Forgách Simon: Discursusok (1709–1710)	537
II. Rákóczi Ferenc: Értekezés a hatalomról (1722–1725)	547
Bél Mátyás: A Pozsonyban föllállítandó tudós társaság (1735)	557
Répszeli László: Magyarország, az erdélyi és a kapcsolt részek jogrendjének összefoglalása (1742)	559

Prileszky Pál: A Magyar Királyság szokásjogának négyeskönyve (1743)	566
Ismeretlen szerző: Az Academia Augustát tervező emlékirat indokoló bevezetése (1771)	572
Orczy Lőrinc: Tudományok nevelkedéséről, budai ferdőben (1777)	578
Benkő József: Erdély, avagy az Erdélyi Nagyfejedelemség (1778)	581
Bessenyei György: A törvénynek útja (1778 k.)	593
Tessedik Sámuel–Könyi János: A parasztember Magyarországon (1786)	604
Nádaskai András: Fridrik Elisiumban (1788)	614
Szirmay Antal: Második József az Elisium mezején (1790)	627
Szuhányi Xavér Ferenc: Morus Tamás, Anglia egykori kancellárja tanítja az ifjú fejedelmet (1790)	634
Aranka György: Anglus és magyar igazgatásnak egybenvetése (1790)	642
Bárány Péter: A magyar anyáknak az ország gyűlésére egybegyűlt ország nagyjai, s magyar atyák elejébe terjesztett alázatos kérések (1790)	652
Pálóczy Horváth Ádám: A magyar asszonyok prókátora (1790)	664
Fronius Mihály: Egy Erdélyben Brassó körül 1781-ben talált vadembernek leírása (1790)	672
Ismeretlen fordító: A törvényeknek velejéről (1790)	678
Ismeretlen szerző: Procurator Simon és Vinkler a másvilágon (1791)	686
Szathmári Paksi Simon (?): A freymaurer avagy szabadkőműves rendnek oltalmazása (1792)	695
Cházár András: Gömör megye felterjesztése a sajtószabadságról (1793)	705
Kazinczy Ferenc: Töredék Cesare Beccaria <i>A bűnökről és a büntetésekről</i> c. művéből (1793 k.)	713
Aranka György: A nevelésről (1796)	719
Molnár Borbála–Újfalvy Krisztina: Barátsági vetélkedés (1804)	728

MŰVÉSZET

Tersztyánszky János: A régi és új Kassa (1732)	739
Ernest Vols: Bevezetés a hadiépítészetbe (1738)	749
Maróthi György: A zsoldároknak négyes nótáik (1756)	757
Molnár János: A régi jeles épületekről (1760)	769
Széless György: A „Szép templom”-nak nevezett esztergomi érseki székesegyház feliratai (1765)	781
Ujfalusi Ferenc: Szám- és térta (1767)	789
Joseph Haydn: Kísérőlevél az Applausus-kantáta kéziratához (1768)	798

Balla Antal: A hangról és annak természetéről (1774)	802
Schönvisner István: Egy római fürdő és izzasztó kamra kőtöredékei és néhány más emlék (1778)	809
Szerdahely György Alajos: Esztétika, avagy a jóízlés tudománya a tudományok és a szépművészetek rendszeréhez igazítva (1778)	812
Révai Miklós: Várasai építésnek eleji (1780)	828
Eszterházy Károly: Tervezet és szerződés az egri Líceum-kápolna kifestéséhez (1781; 1792)	835
Korabinszky János Mátyás: A magyar királyi fő-, szabad és koronázóváros, Pozsony leírása (1781)	839
Molnár Ferenc: Jászberény városában lévő Lehel kürtje (1788)	844
Szereday Antal: A gyulafehérvári templom régi és új emléktábláinak gyűjteménye (1791)	852
Szily János: Programok és levelek a szombathelyi székesegyház kifestéséhez és oltárképeihez (1791–1792)	857
Julius Gabelhofer: Esztétikai előadások (1791)	865
Szentjóni Szabó László: Esztétikai vizsgadolgozat a pesti egyetem esztétikai tanszékének betöltésére (1791)	875
Ismeretlen fordító: Az ízlésről (1791)	882
Ismeretlen fordító: A szépről (1791)	885
Versegly Ferenc: Rövid értekezések a muzsikáról (1791)	890
Versegly Ferenc: A szép mesterségekről (1792)	901
Ismeretlen fordító: Micsoda hasonlatosság légyen az ékesenszólás és a festés között (1792)	910
Kultsár István: Törökországi levelek (1794)	913
Johann Nepomuk Schauff: Általános fogalmak a művészetekről és a művészekről a képzőművészetekre alkalmazva (1794)	916
Szerdahely György Alajos–Szép János: Aesthetika, avagy a jó ízlésnek a szépség filozófiájából fejtegetett tudománya (1794)	926
Kármán József: A nemzet csinosodása (1795)	937
Sándor István: A Végítéletnek római képéről (1796)	957
Schedius Lajos János: Esztétika (1800 k.)	959
JEGYZETEK	979
FÜGGELÉK	
AZ I–II. KÖTETBEN KÖZÖLT FORDÍTÁSOKNAK, ÁTDOLGOZÁSOKNAK ALAPUL SZOLGÁLÓ MŰVEK JEGYZÉKE	1341
KÉPEK JEGYZÉKE	1344
A SZERZŐK BETŰRENDES MUTATÓJA	1345
A KÖTET MUNKATÁRSAI	1349
VALLÁSI, NEVELÉSI, TÁRSADALMI ÉS MŰVÉSZETI GONDOLKODÁS A 18. SZÁZADBAN	1353
NÉVMUTATÓ AZ I. ÉS A II. KÖTETHEZ	1409

A KÖNYV MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTA:

nka

Nemzeti Kulturális Alap

MMA

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

KORTÁRS KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 2015
A KIADÁSÉRT FELEL A KORTÁRS KIADÓ IGAZGATÓJA
FELELŐS SZERKESZTŐ: HORVÁTH BENCE
TIPOGRÁFIA: BÁCSI ISTVÁN
TÖRDELTE A WINDOR BT.
NYOMTA ÉS KÖTÖTTE A SÉD NYOMDA
FELELŐS VEZETŐ: KATONA SZILVIA

ISBN 978-963-9985-72-8

ISSN 0133-1035

WWW.KORTARSKIADO.HU